

Månadsbrev till Ekumeniska Kommuniteten i Bjärka-Säby

1 maj 2016

Kära vänner i Kristus,

Vi närmar oss kyrkans pingst, den högtid som varje år är en erinran om trons profetiska dimension. I tider av stora omvälvningar är behovet av *profetia* akut. Om vi inte uppfattar Guds röst får vi svårt att ta ut riktningen, än svårare att bevara modet och hoppet.

Det kan knappast undgå någon som läser Gamla testamentet hur judendomen är en utpräglad profetisk religion. Prästtjänsten och offerkulten, knuten framför allt till templet i Jerusalem, spelar en viktig roll. Men det är profeterna som dominerar den hebreiska Bibeln och framträder som folkets stora teologer. Israels unika bidrag till världen är en serie profeter som med glödande patos och ett mod utan like levandegör Guds innersta för oss och därmed Guds intentioner.

Inte sällan har de – likt Jeremia och Johannes döparen – fått sitt andedop redan i moderlivet. Från födelsen är de märkta med Guds sigill och deras uppväxt förbereder dem för det utsatta uppdraget att stå vid historiens korsvägar och peka ut den smala väg som leder till livet. "Han gjorde mig till en vass pil, som han förvarade i sitt koger", hör vi Jesaja säga när han tänker på sin egen förberedelsetid.¹ Profeten är en pil som Gud förvarar i sitt koger i väntan på den dag då pilen ska läggas på kärlekens båge. När den träffar sitt mål tillfogas hjärtat ett sår som blir till omvändelse.

Utmärkande för den profetiska tjänsten, och det gäller både i Israel och i kyrkan, är att profeterna inte uppehåller sig i framtiden, utan talar till sin samtid på ett sätt som påverkar framtiden. De låter människan förstå att hennes kallelse är att fullborda Guds verk i historien, det skeende som leder världen mot dess mål: Kristi ankomst och Guds rike. Tron på Guds suveränitet, och därmed Guds försyn, innebär inte att människan är en bricka i ett spel vars utgång hon inte kan påverka.

Profetens förhållande till framtiden är därför inte förutsäggande. Att vara profet är att ställa sina åhörare, dem till vilka orden är riktade, inför ett val. Profeten manar oss till kloka och rättfärdiga beslut. Framtiden är inte fixerad, men formas av de beslut människan fattar. När Jeremia tecknar dramatiska scenarier av kommande krig, belägring och panik ska det inte läsas som framtida *förutsägelser*, kommenterar teologen William Holladay. "För ögonblicket är de endast *planer*, inte nödvändigtvis vad Gud *vill* göra men vad Gud *kan* göra." Därför möter vi gång på gång uttryck som: "Kanske kommer alla i Juda att lämna sin onda väg när de får höra vilka olyckor jag tänker utsätta

¹ Jes 49:2.

dem för. Då skall jag förlåta deras synd och skuld.”² Samma tanke plockas upp av filosofen Martin Buber som skriver: ”När profeten utlovar en kommande befrielse, förutsätter det ett ’återvändande’, det vill säga ett positivt och helhjärtat beslut från folket, vare sig det sker i den här generationen eller i kommande generationer.”

Medan en fatalistisk livshållning får oss att leva som om historien redan vore fixerad och människan underkastad ett förlopp hon inte kan påverka, är den profetiska tron förankrad i tilliten till Gud som historiens Herre. Gud har världen i sin hand – men inte så att de val vi gör i nuet inte spelar någon roll. Som skapad till Guds avbild med uppdrag att förvalta och beskydda jorden, är människan tillsammans med Gud ansvarig för världen. Så som Gud inte överger sin värld när något gått fel, får inte heller människan svika sin uppgift. Historien måste ändra riktning, annars kommer Gud att agera kraftfullt. En mentalitet och en politik som negligerar de svagaste och mest utsatta på jorden kan himlen aldrig tolerera. Här är en gemensam nämnare hos alla profeter: deras Gud är alltid de marginaliserades Gud.

När Gud kallar profeter för att mana folket att återvända till livets vägar, erinrar han oss om vårt ansvar. Det förtroende Gud visar människan är stort: om vi väljer en annan väg nu, formar vi en annan värld senare. Tron på Guds försyn är tron att för den som älskar Gud samverkar allt till det bästa. Profeterna manar oss att återvända till den första kärleken. Dekalogens första bud är varje profets kärnbudskap: ”Herren vår Gud, Herren är en. Du skall älska Herren din Gud av hela ditt hjärta.” Det är därför varje profets och andebärares avgörande kännetecken är *kärleken* till det folk han tilltalar.

När Jeremia första gången öppnar munnen är det för att säga: ”Herrens ord kom till mig.”³ Så började den profetiska kommunikationen i Jeremia bok. Profetens agenda skrivs därefter av det enda i tillvaron som aldrig förgår: Ordet från Gud. ”Himmel och jord skall förgå, men mina ord skall aldrig förgå”, säger Jesus.

Profeterna är sällan några troshjältar, men en sak tvekar de inte över. De vet *att* Gud talar, *när* Gud talar och *hur* Gud talar. När profeten står vid historiens skiljevägar och oförskräckt pekar ut en annan väg än den där många går, är det för att han är viss om att ha hört Guds röst. Det är i egenskap av *vittne*, en som talar vad han sett och hört, som profeten är profet. Den verkliga profeten följer varken sina egna drömmar eller den allmänna opinionen. Han talar inte på beställning. Han har inte ens sökt ett ord från Gud. Profeten har blivit uppsökt av Gud. ”Herrens ord kom till mig.”

Ordet från Gud blir profetens stora livskärlek – och hans oläkliga sår. ”Ditt ord kan fylla mitt hjärta med glädje”, säger Jeremia.⁴ För att senare utbrista: ”Mig har Herrens ord vållat ständigt spott och spe.”⁵ Alla profeter vet att Herrens ord är ”ljuvare än honung”⁶.

² Jer 36:3.

³ Jer 1:4.

⁴ Jer 15:16.

⁵ Jer 20:8b.

”Öppna din mun och ät det jag ger dig”, säger Gud till Hesekiel.⁷ Profeten ser en hand sträckas fram, och i den en bokrulle. ”Jag öppnade munnen, och han gav mig rullen att äta ... Jag åt den, och den smakade sött som honung.”⁸

Men profeterna vet också att Herrens ord kan vara bittrare än malört. När profeten på Patmos tar emot en bokrulle ur ängelns hand, hör han Herren säga: ”Ta den och ät upp den. Den skall svida i din mage, men i din mun skall den vara söt som honung.” Johannes gör som han blivit tillsagd, äter upp bokrullen, och vittnar: ”i min mun var den söt som honung. Men när jag hade svält den sved det i min mage.”

Kännetecknande för alla profeter är det höga pris de måste betala. Inte bara i form av att bli missförstådda, förskjutna, förföljda. Kommunion med Guds ord framkallar smärta eftersom det sprider ljus över verkligheten: världen är inte vad den skulle kunna vara. Aposteln får nu höra orden: ”Du måste profetera på nytt om många länder och folk och språk och kungar.”⁹

Är det så svårt att förstå varför Johannes kvider? Varför Mose och Jeremia tvekar? Eller varför Jona vill fly det profetiska uppdraget? Och varför den störste profeten av alla vändas i sin ångestnatt: ”Ta denna bägare ifrån mig.”?

Herrens ord kom till mig. Där och då börjar profetens bana. Där börjar också livet som kristen. En människas vandring med Gud och förhållande till den helige Ande. Och där börjar det avgörande skedet i frälsningens historia: ”Ordet blev människa och bodde bland oss.”¹⁰ Ordet, som var i begynnelsen, som var hos Gud och som *var* Gud; det Ord genom vilket allt är till och som ger allting ljus: Jesus Kristus, han som kallas det levande Ordet, träder in i historien i en given tid och på en bestämd ort.

Det är därför uttrycket ”Herrens ord kom till mig”, närhelst vi möter det i den hebreiska Bibelns profetlitteratur lika gärna kan läsas: *Kristus kom till mig*. Profeterna i Israel är inte bara Kristusförebilder. De har ett förhållande till Kristus – före Jesus. När det heter om de tidiga profeterna att de ”liksom såg den Osynlige”¹¹, syftar orden på Jesus. Han som är ”född av Fadern före all tid”¹² är närvarande i den heliga historien innan han föds av jungfrun i tiden. Han *är* det Ord som kommer till profeterna, som intar deras hjärtan och gör dem levande. Och som blir deras livs kärlek.

⁶ Syr 24:20

⁷ Hes 2:8.

⁸ Hes 3:2, 3.

⁹ Upp 10:8-11.

¹⁰ Joh 1:14.

¹¹ Heb 11:27.

¹² Den nicenska trosbekännelsen.

I detta ljus blir pingsten, skildrad i Apostlagärningarnas andra kapitel, den händelse i historien som gör kyrkans tro till en *profetisk tro*. Men det är nu inte bara några som framträder som profeter. På samma gång som det heter att "Gud har gjort några till profeter", skriver Paulus: "Jag vill gärna att ni alla profeterar." Och vidare: "Alla har ni möjlighet att profetera, en i sänder." På pingstdagen hade Joels ord om en ny profetisk generation gått i uppfyllelse: "Era söner och döttrar skall profetera." Det var längtan efter denna dag som en gång fick Mose att utbrista: "Om ändå hela Herrens folk vore profeter!"¹³

Varje kristen, född av Anden, äger en profetisk potential. Varje människa kan – om hon vill – få ett förhållande till Guds ord. I det förhållandet tar hon emot Guds kärlek för att ge den vidare. Hon blir mun för det Ord som aldrig upphör att säga: "Med evig kärlek har jag älskat dig."¹⁴ Hon får det sår i sitt hjärta som drabbar Gud varje gång hans ord föraktas och förkastas. Hon växer in i en profetisk tro.

Det är klokt att inte alltför snabbt utnämna människor till profeter eftersom vi inte alltid uppfattar vilka de är i vår egen samtid. Likväl känner vi igen dem vars liv vittnar om en profetisk tro, och vi behöver lyssna till vad de har att säga oss. En av dessa i vår egen tid är onekligen argentinarerna Jorge Bergoglio, biskopen av Rom i den katolska kyrkan. Med häpnadsväckande djärvhet och klarhet, oförskräckt och på samma gång full av barmhärtighet, tilltalar han gång på gång både kyrkan och samhället med ord som skiljer själ och ande, mäg och led. Som när han i ett uppmärksammat tal den gångna veckan kraftfullt angrep klerikalismen i sin egen kyrka. Sällan eller aldrig har något sådant hörts från Vatikanen: en påve som öppet utpekar prästvåldet som det största hotet mot kyrkans förnyelse!

En alltför stor betoning på prästernas roll, så påven Franciskus, gör att vi lätt "glömmer att kyrkans sakramentalitet inte bara gäller ett fåtal upplysta och utvalda, utan allt Guds folk." Han framhöll hur dessa problem blivit särskilt plågsamma i Latinamerika, och uppmuntrade de fria andliga rörelser inom kyrkan som initierats av "lekmän och den helige Ande", som han uttryckte det. Visserligen, så påven, försöker en del präster "ta kontroll och bromsa den smörjelse Gud ger åt de troende", och visst kan det också finnas risker med sådana rörelser om de inte leds på ett klokt sätt. Men ofta kan andliga förnyelserörelser som uppstår bland lekmän bidra till större hängivenhet, öppenhet och generositet.

Påven beskrev i sitt tal lekmännen som kyrkans "protagonister" och prästernas uppgift, framhöll han, är att betjäna och inte utnyttja dem.

¹³ 4 Mos 11:29.

¹⁴ Jer 31:3.

Till sist något om vad som händer under sommaren i Ekumeniska Kommuniteten. Som alla medlemmar och noviser vet hålls i år vårt **Generalkapitel den 12-14 augusti på Nya Slottet**. Löftesavläggelse för nya medlemmar liksom bekräftelse av löften för övriga sker i söndagens festmessa i Vist kyrka den 14 augusti. Programmet sänds ut under kommande månad. Vi har i år särskilt viktiga framtidsfrågor att samlas omkring i vårt generalkapitel.

Lördagen den **20 augusti** hålls **Sommarmöte på Antoniosgården** på Kållandsö utanför Lidköping. Biskopen i Skara stift, Åke Bonnier, medverkar och planer presenteras för ett nytt kapell på gården. Antoniosgården ägs och förvaltas av Föreningen Antoniosgårdens vänner som bildats under våren med Robin Johansson som föreståndare. Därmed har platsen och dess verksamhet tydligare förankrats som en del av Ekumeniska Kommuniteten. Personligen gläds jag mycket över utvecklingen på Antoniosgården som har potential att bli en viktig retreatmiljö i framtiden, och i början av sommaren planerar kommunitetens råd och styrelse att tillsammans besöka gården.

På Bjärka-Säby fortsätter retreaterna även under maj månad, därefter kommer Nya Slottet på vanligt vis under sommaren att vara öppet för allmänheten med café, konserter i slottsrotundan och dagliga tideböner. Möjlighet finns också att som enskild gäst boka in sig några dagar på Nya Slottet med Bed & Breakfast. Men närmast framför oss av högtider ligger Kristi himmelfärd och därefter pingst. På Kristi himmelfärdsdag hålls sedan många år en natur- och kulturdag i Bjärka-Säby, och vi firar festdagens messa i Slottskapellet kl 12. Under pingsthelgen hålls för fjärde året en ekumenisk pingstkonferens där vi som kommunitet deltar tillsammans med ett antal församlingar i Linköping.

När jag postar detta brev har gryningsljuset just börjat bryta fram på Bönsöndagen. Vi möts i dag av en särskild kallelse till bön och förbereds för den *novena* – niodagarsbön – som väntar mellan Kristi himmelfärd och pingst. En kallelse att med hela den världsvida kyrkan förenas i bönen om en ny pingst och om kyrkans synliga enhet. Med påven Franciskus ord när jag under ett besök i Casa di Santa Marta den gångna månaden tackade honom för hans innerliga strävan efter enhet: *We-must-walk-together!*

Med varmaste hälsningar och önskan om en välsignad pingsttid,

